

Tallinn, Toompea

2009 nr

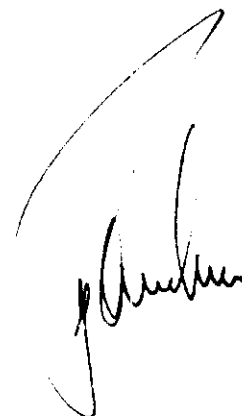
**„Eesti metsanduse arengukava aastani 2020“
koostamise ettepanek**

Vastavalt „Riigieelarve seaduse“ § 10 lõikele 2 ning kooskõlas Vabariigi Valitsuse 13. detsembri 2005. a määrusega nr 302 „Strateegiliste arengukavade liigid ning nende koostamise, täiendamise, elluviimise, hindamise ja aruandluse kord“:

1. Kiita heaks ettepanek koostada «Eesti metsanduse arengukava aastani 2020».
2. Määrata «Eesti metsanduse arengukava aastani 2020» koostamise eest vastutavaks ministriumiks Keskkonnaministrium ning arengukava koostamises osalevateks ministriumideks Majandus- ja Kommunikatsiooniministrium, Põllumajandusministrium, Haridus- ja Teadusministrium ning Rahandusministrium.
3. Määrata arengukava elluviimise rakendusdokumendiks „Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030“ rakendusplaani „Eesti keskkonnategevuskava aastateks 2007–2013“, milles on sätestatud metsanduse arengukava meetmed.
4. Keskkonnaministriumil esitada arengukava koos Vabariigi Valitsuse 22. veebruari 2007. a korraldusega nr 116 heakskiidetud „Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030“ rakendusplaani „Eesti keskkonnategevuskava aastateks 2007–2013“ muudatustega Vabariigi Valitsusele heakskiitmiseks septembris 2010. a.

Andrus Ansip
Peaminister

Heiki Loot
Riigisekretär

„Eesti metsanduse arengukava aastani 2020“ koostamise ettepanek

1. Sissejuhatus

Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 13. detsembri 2005. a määrusest nr 302 “Strateegiliste arengukavade liigid ning nende koostamise, täiendamise, elluviimise, hindamise ja aruandluse kord” esitab käesolevaga keskkonnaminister Eesti metsanduse arengukava aastani 2020 koostamise ettepaneku.

Metsandus on metsamajandust ja metsatööstust hõlmav majandusharu, mille all mõistetakse metsade kasvatamist, kasutamist, kaitset, puidu transporti ja -töötlemist ning neid toetavaid metsanduslikku haridust, metsateadust ja kommunikatsiooni.

Metsanduse arengukava on rahvusvahelises metsapoliitilises dialoogis mõistetud kui riiklik metsandusprogramm (ingl. k. *National Forest Programme*). Riiklikud metsandusprogrammid sisaldavad raamistikku ja põhimõtteid riigi vajadustest tuleneva metsanduse arendamiseks ning on vahendiks rahvusvaheliste kokkulepete ja poliitikate integreerimiseks riikide metsanduse arengusse. Riiklikku metsandusprogrammi iseloomustab avatus huvigruppidele, intersektoraalne lähenemine, iteratiivsus ja pikaajaline otsustest kinnipidamine, võimekuse loomine programmi koostamiseks ja elluviimiseks, kooskõlas riiklike ja rahvusvaheliste poliitikate, strateegiate ja õigusaktidega, institutsioonide ja poliitikate ülevaatamine, ökosüsteemne lähenemine, koostöö programmi rakendamisel ja teadlikkuse tõstmine.

Vajadus metsanduse arengukava koostamiseks tuleneb metsaseadusest ja säästva arengu seadusest. Riigikogus 13.11.2002 kinnitatud kehtiv metsanduse arengukava on koostatud aastateks 2001–2010. Metsaseaduse paragrahv 7 kohaselt koostatakse metsanduse suunamiseks iga kümne aasta jaoks metsanduse arengukava. Arengukavas määratakse metsanduse arengu eesmärgid ning kirjeldatakse nende saavutamiseks vajalikke meetmeid ja vahendeid.

Säästva arengu seaduse paragrahvi 12 kohaselt koostatakse arengukava energeetika, transpordi, põllunduse, metsanduse, turismi ning keemia-, ehitusmaterjali- ja toiduainetööstuse arengu suunamiseks. Arengukava peab sisaldama loodusvarade kasutamise ja keskkonna seisundi prognoosi. Olulise tähtsusega riigielu küsimusena kuulub arengukava kinnitamisele Riigikogus.

2. Areng ja edusammud

Eesti metsanduses on viimase kümnendi jooksul toimunud olulised muutused:

- jätkunud on metsatööstuse areng: jätkuvalt on arenenud mehaaniline puidutöötlemine, rajatud on haavapuitmassi tehas, suureneb kõrgema lisandväärtusega toodete tootmise maht ja osakaal (Eesti on muutunud ümarpuitu eksportivast riigist ümarpuitu importivaks riigiks), suurenenud on oskusteabe kasutamine sektoris, teostatud on metsandust ja puidu kasutamist propageerivad programmid „Puuinfo“ ja „Tee metsa“;

- riigi metsandusadministratsiooni on tugevdatud:

 - oluliselt on paranenud ülevaade metsade seisundist, olemist ja kasutamisest

(süsteemaatiline statistilise metsainventeerimise läbiviimine); metsainventeerimise ja metsamajanduslike tegevuste andmed on haldusala asutustele efektiivselt kasutatavad (arendatud on metsaressursi arvestuse riiklikku registrit ning loodud säästva metsanduse seire infosüsteem); tõhustunud on keskkonnajärelevalve metsades (ebaseaduslike metsaraiete ja muude rikkumiste arv on oluliselt vähenenud), paranenud on ülevaade metsade uuenemisest (metsauuendusala inventuurid) ja seisundist (jätkuvad metsaseire alased uuringud)

-metsade kaitse on tõhustunud:

kaitstavate metsaalade pindala on suurenenud, läbi on viidud vääriselupaikade inventuur (riigimetsamaal paiknevad VEP-d on kaitstud keskkonnaministri määrusega, erametsades on kaitstud lepingutega ca 500 ha VEP-e vabatahtlikkuse printsiibi alusel), metsaseaduses on sätestatud looduväärtuste kaitsemeetmed tulundusmetsades;

-rakendatud on meetmeid metsakasvatuse edendamiseks:

suurenenud on kvaliteetse paljundusmaterjali tootmine (investeeringud taimekasvatuse, seemnevaru pidamine), tõhustatud on tööd metsaselektiooni objektidega (valikseemnepuistud, geenireservimetsad, seemlad); käivitatud investeeringutoetused metsauuendustöödeks ja noore metsa hooldamiseks;

-suurenenud on toetus erametsandusele:

välja on arendatud erametsanduse nõustamissüsteem, rakendunud on metsandustoetused SA Erametsakeskuse ja PRIA kaudu (toetatakse nii metsaõode tegemist kui ka ühistegevust ja nõustamist)

3. Lahendamist vajavad peamised probleemid

Metsanduse arengu teel on ka mitmeid takistusi, mis ootavad lähiajal lahendamist, tagamaks sektori jätkusuutlikku ja ühtlast arengut:

-**Tooraine kättesaadavus.** Metsatööstuse arengu eelduseks on stabiilse toorainevaru olem ja kättesaadavus. Vaatamata puiduvajaduse kasvule metsatööstusettevõtetes, on raiemahud viimastel aastatel pidevalt langenud ning sõltuvus imporditavast toorainest suurenenud. Sellise suundumuse põhjustavad metsamajandusest väljas olevate metsamaade suur olem (lõpetamata omandireform), erametsaomanike ebasoodne maksustamine, erametsaomandi väiksus, killustatus ja vähene ühistegevus, metsanduse planeerimise jäikus (metsamajanduskavade kehtestamine), seadusandluse keerukus ja ebastabiilsus (sagedased seadusemuudatused), puidu transpordi efektiivsust piiravad massipiirangud jmt. Metsakasutuse halb maine ühiskonnas vaid süvendab eelnimetatud faktorite mõju. Madala puidukasutuse tagajärjel on tekkinud olukord, kus süveneb puistute vanuselise jagunemise asümmeetria (liig suur valmivate ja küpsete ning väike noorte metsade olem), jääb kasutamata oluline osa tarbepuidu väärtusest ning langeb puidutööstusettevõtete konkurentsivõime.

-**Puidu energiaallikana** kasutamine aitab leevendada kliimamuutust, sest sellega asendatakse fossiilkütuseid, parandatakse energiasektori sõltumatust välistoorainest, suurendatakse tarnekindlust ja luuakse maapiirkondadesse uusi töökohti. Puidu kui taastuva energiaallika kasutamine energia/soojuse tootmiseks kasvab lähiaastatel oluliselt, ehitamisel on mitmed puitu tooraineks kasutatavat koostootmisjaamad (CHP). Puidu energiatootmiseks kasutamise soodustamiseks tuleb kavandada ja rakendada tegevust soodustavaid meetmeid. Eesti metsadesse on kogunenud märkimisväärne varu kasutamata puitu küpsetes ja üleseisnud lehtpuumetsades (eriti haavikud ja hall-lepikud), mille kasutamine küttepuiduks võimaldab

parandada raiete liigilist struktuuri ning tagada seni vähekasutatud lehtpuumetsade kõrget tootmispotentsiaali (viljakad mullad, kus saab edukalt kasvatada ka teisi puuliike). Puidu kasvaval energiatootmisel võib regiooniti pingestuda veelgi kohalik tooraineturg (sarnase kvaliteediga puidukiü järele nõudlus kasvab) ning tõstatub küsimus puidu kättesaadavuse lihtsustamiseks.

-Metsaomanike huvi metsi aktiivselt majandada pärsivad sageli oskuste ja teadmiste puudumine, ebasoodne maksustamine, usalduse puudumine pakutavate nõustamis- ja majandusteenuste kasutamiseks, keerukas asjaajamine ning seadusandluse ebastabiilsus. Metsanduslikus ühistegevuses osaleb vaid mõni protsent metsaomanikest. Tõhustamist vajab nõustamissüsteemi kvaliteet ja terviklikkus, tagada tuleb teenuse atraktiivsus ja kättesaadavus sektori erinevate institutsioonide koostöös. Toetada tuleb metsaomanike ühistute arengut.

-Metsasektori nähtavus ja maine. Vaatamata metsasektori olulisusele riigi majanduses ja sotsiaalvaldkonnas (väliskaubandusbilansi tasakaalustaja, töötleva tööstuse üks põhivaldkondi, oluline tööandja) jääb tema roll ja olulisus sageli teadvustamata. Senised avalike suhete alased jõupingutused ei ole suutnud metsakasutuse halba mainet parandada, vaatamata ebaseaduslike metsaraiete olulisele vähenemisele ning järelevalve ja nõustamise tõhustamisele. Ühiskonnas valdab meelsus, kus puitu kui materjali ja metsa kui elu- ja looduskeskkonda hinnatakse, kuid metsamajandusse suhtutakse halvasti. Vajadus on tõhusa sektoriülese meedia- ja koolitustegevuse järele.

-Metsakasvatustlik tegevus. Metsauuendamise olukord on viimastel aastatel paranenud (suurenenud on tööde mahud, saadaval on piisavalt istutusmaterjali ning tegevust toetatakse rahaliselt), kuid metsakasvatuse muid töid tehakse siiani ebapiisavalt. Metsa tulevikku (puuliigid, tihedus, puidu kvaliteet) saab oluliselt mõjutada noores metsas õigeaegseid majandusvõtteid kasutades. Valgustusraiate ja harvendusraietega on metsa omanikul võimalik metsa majandamise pikaajalist tulukust tõsta. Ehkki valgustusraiate maht erametsades on kasvanud, seab nende ebapiisav maht ohtu metsamajanduse pikaajalise ühtlase arengu ning puidutööstuse varustamise kvaliteetse toorainega. Tulundusmetsade tootmispotentsiaali kahandab ka soostumine kuivendussüsteemide amortiseerumise tõttu. Rajatud kuivendussüsteemide korrashoid on oluline metsamajanduslik tegevus soostumise mõju leevendamiseks. Metsamajanduslike tegevuste edendamiseks on vaja parandada teavitus- ja nõustamismeetmeid ning suurendada toetusi pikaajalise mõjuga investeringute tegemiseks.

-Innovatsiooni soodustamine. Tootmissisendite (tööjõu- ja toorainekulud) jätkuval kallinemisel on peamiseks sektori ettevõtete konkurentsivõime tagajaks suurema lisandväärtusega toodete tootmine, teadmismahukate tehnoloogiate kasutamine ning tõhusam tootearendus ja turundus. Kõik eeltoodud tegevused eeldavad kvalifitseeritud tööjõu/spetsialistide koolitamist ja täiendõpet. Haridusasutuste õppekavad vajavad pidevat täiendamist, tagada tuleb õppejõudude järelkasv ja soodusta nende pidevat täiendkoolitust, õppeasutuste materiaal-tehniline baas vajab pidevat kaasajastamist. Rakendusteaduslike uurimistööde maht on pärast Eesti metsamajanduse ja looduskaitse instituudi likvideerimist oluliselt kahanenud. Innovatiivsete lahenduste väljatöötamiseks ja katsetamiseks on aga kvalifitseeritud uurijate ning vajalike uurimisteemade olemasolu hädavajalik.

-Metsa mitmekülgne kasutus kätkeb endas lisaks puidu varumisele mittepuiduliste metsasaaduste kasvatamist ja tootmist müügiks, korilust, rekreatsiooni ja loodusturismi ning eelnevate põlvkondade loodud ja minevikku tänapäevaga ühendavate aineliste ja vaimsete väärtuste kogumi säilitamist nii pärimuslikul kui ka materiaalsel kujul. Koostatud on metsa mitmekülgse kasutuse tegevuskava, mille eesmärkideks on metsaomanike tulubaasi suurendamine, tööhõive suurendamine maal, maaelu elavdamine ja väärtustamine, metsa

mittepuidulise väärtuse ulatuslikum ja tõhusam kasutamine majanduslikus, sotsiaalses ja kultuurilises mõttes. Metsa mitmekülgset kasutust iseloomustab kuulumine eri valdkondade – metsandus, turism, põllumajandus, maaelu – vahele ja osalt ka nende väheprioriteetsesse “ääre-alasse”. Sellest tingituna on seni olnud puudulik nii valdkonda kajastav statistika kui ka eri osapooli kaasav koordineeritud arendustegevus. Tööstusliku kasutuse ja kõrvalsaaduste varumisalane majandustegevus on suhteliselt killustatud, mistõttu pakutavad kogused on väikesed ja raskendavad edukat turustamist Eestis ning ekspordivõimaluste leidmist. Kogumisel ja turustamisel ei tegeleta piisavalt lisaväärtuse loomisega ja kauba positsioneerimisega kallimatesse tooteniššidesse. Valdkonna mõjukuse ja tulususe suurendamise võimalused on seotud koordineeritud ühistegevusega nii innovaatilise tootearenduse ja saadustele lisaväärtuse loomise kui turustamisega. Rekreatsiooni ja puhkemajanduse alal vajatakse teenustest kõige enam teid, lõkke- ja telkimisplatse, erivajadustega inimestega arvestamist, kaubanduslikke teenuseid ja jäätmekorralduse kaasajastamist. Põhiliste nõrkustena on viidatud teenuste ja toodete vähesele atraktiivsusele, ebapiisavale innovatsioonile tootearenduses ning vajadusele suurendada klientidele suunatud informatsiooni detailsust ja elamuslikkust. Raskendavaks teguriks pärandkultuurilase teadlikkuse ja info osas on maaomandi reformiga toimunud omanike vahetumine – põlvkondade side on nõrk, pärimus ei kandu enam edasi. Objektide (ristipuud, kiviaiad) säilimist võivad kahjustada eelkõige teadmatusest tingitud objektide hävitamine.

-Jahindus Jahindussektori arenguprioriteedid on määratud keskkonnaministri käskkirjaga 23.09.08 nr 1323 kinnitatud jahinduse arengukavaga aastateks 2008–2013. Arengukavaga käsitletakse jahindust edaspidi osana keskkonna- ja maaelupoliitikast. Arengukava koostamisel on lähtutud põhimõttest säilitada Eesti jahinduses väljakujunenud suured jahipiirkonnad, kus jahipidamisõigust omavad jahindusorganisatsioonid tegutsevad pikaajaliste kasutusõiguslubade alusel. Arengukava põhimõtete kohaselt puudub maaomanikul jätkuvalt õigus otsustada, kes tema maal jahindustegevust korraldab, seevastu tagatakse maaomanikele senisest paremad võimalused jahindustegevuses osalemiseks. Uluksõraliste arvukuse suurenemine ja sellest tulenev ulukikahjustuste tõus on põhjustanud jahinduse ja metsamajanduse vastuolu teravnemise, mistõttu on vaja määratleda osapoolte ülesanded ja vastutus. Maamajanduse eesmärke arvestades kavandatakse senisest tõhusamad meetmed ulukite tekitatud suuremate kahjustuste vältimiseks. Metsanduse arengukavas käsitletakse jahindust üldstrateegia tasemel aastani 2020.

-Metsade kaitse. Statistilise metsainventeerimise hinnangutel (SMI 2007) on Eesti metsadest ligi kolmandik ehk 31,1% (hoiumetsad 8,2%, kaitsemetsad 22,5%, vääriselupaigad 0,4%) metsamaast rangemate või leebemate majanduspiirangutega. Kuna looduslikku mitmekesisust kaitse alla võetavates metsades ei ole võimalik mõõta ega lõplikult kirjeldada, on määramatuse vähendamiseks looduskaitse rakendamisel vajalik hinnata kasutatavate seiresüsteemide, inventuuride ja meetodikate vastavust püstitatud ülesannetele. Lisaks eeldab sellise arvestatava pindala kaitse korraldamine peale erialase kompetentsi (alade piiritlemine ja adekvaatsete kaitsemeetmete kavandamine) ka rahalisi ressursse nii otseselt (nt. vääriselupaigalepingud) kui kaudselt (nt. maamaksusoodustused, looduskaitseliste piirangutega maade riigile ostmise). Metsade kaitse korraldamise muudab keerulisemaks ka sotsiaalne dimensioon ehk mõju ühiskonnale tervikuna. Metsade looduskeskkonna säilimise tagamiseks on kõige olulisem kaitsta neid väärtusi, mida ähvardab hävimine.

-Riigimets. Suhteliselt väikesepindalalise ja eelpooltoodud põhjustel väheaktiivse eraomandi foonil täidab riigimets eelkõige puiduturu erapooletu tasakaalustaja, metsalooduse kaitsja ja igameheõiguse pakkuja funktsiooni. Puiduturu varustamine toormega on osutunud

strateegiliselt väga põhjendatuks ümarmaterjali impordi seiskumisel. Looduskaitse ja puhkemajanduse korraldamine on suunatud avaliku huvi rahuldamisele, mida on kõige põhjendatum teha riigile kuulavas metsas. Riigimetsamaa osakaalu vajadust ja selle saavutamise üldist protsessi kirjeldatakse arengukavas nendest põhifunktsioonidest lähtuvalt.

4. Eesmärk ja kestus

Eesti Metsapoliitika ja Metsanduse arengukava aastani 2010 koostamise ajal mõjutasid metsandust kõige enam erametsaomandi ning -omanike teke, metsa- ja puidutööstuse hüppeline areng, metsakasutusega kaasnevate keskkonna- ja looduskaitseprobleemide tähtsamaks muutumine (sh. Natura 2000 võrgustiku teke ja kogu kaitsealade võrgustiku laienemine) ja ühiskonna kasvanud huvid ja võimalused rääkida kaasa ning mõjutada metsaga toimuvat. Koostatava arengukava peamiseks teemadeks on ressursikasutuse stabiliseerimine, metsanduse pikaajalise konkurentsivõime tagamine ning metsade kaitse tulemuslik korraldamine.

Metsanduse arengukava koostatakse aastateks 2011–2020. Arengukava põhieesmärgiks on metsade tootlikkus ja elujõulisus ning mitmekesine ja tõhus kasutamine, sh:

- tagada metsade kui elu- ja looduskeskkonna säilimine,
- luua eeldused metsasektori ettevõtete konkurentsi- ja kohanemisvõime ning arenguvõimaluste parandamiseks sh töökohtade säilitamiseks ja loomiseks,
- suurendada investeringuid metsamajandusse ning teadus- ja arendustegevusse,
- tugevdada metsasektori identiteeti ja mainet,
- mitmekesistada puhke- ja vaba aja veetmise võimalusi metsades,
- tõhustada erametsade majandamist.

5. Arengukava väljatöötamise korraldamine

Metsanduse arengukava koostamise protsess on avalik, sellesse kaasatakse asjaomaste riigiasutuste ja ettevõtete, organisatsioonide, siht- ja riigitulundusasutuse ning mittetulundusühingute esindajad jt protsessist huvitatud isikud. Metsanduse arengukava koostamist koordineerib Keskkonnaministeerium. Arengukava töötatakse välja koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Põllumajandusministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Rahandusministeeriumiga. Lisaks kaasatakse parema oskusteabe saamiseks ning arengustenaariumite väljatöötamiseks eksperte.

Keskkonnaminister moodustab arengukava koostamiseks oma käskkirjaga komisjoni. Komisjoni ülesanneteks on soovitada arengukava eesmärkide saavutamiseks sobivaid meetmeid, nõustada arengukava ja selle rakenduskava koostamist. Arengukava rakenduskava koostatakse kolmeks aastaks 2011–2013. Arengukava 3 teemavaldkonna käsitlemiseks moodustatakse töögrupid: „Metsanduse majanduslik elujõulisus“, „Metsade loodusliku mitmekesisuse tagamine“ ning „Inimene ja mets – teadmised ja teadlikkus“. Töögruppidesse kaasatakse eksperte haldusalast, ülikoolidest, erasektorist, kohalikest omavalitsustest ja huvigruppidest. Töögruppide tööd koordineerib Keskkonnaministeeriumi (KKM) metsaosakond. Töögruppide ülesanne on analüüsida metsanduse arendamise perspektiive ja minimeerida võimalikke konfliktsituatsioone huvigruppide vahel ning koostada rakenduskava aastateks 2011–2013. Komisjon esitab arengukava eelnõu Keskkonnaministeeriumile. Arengukava koostamisel on vajalik konsulteerida kõigi olulisemate osapooltega. Olulise tähtsusega riigielu küsimusena kuulub metsanduse

arengukava kinnitamisele Riigikogus. Arengukava rakendusplaani kinnitatakse Vabariigi Valitsuses.

6. Arengukava rakendamine ja eeldatavad kulutused

Metsanduse arengukava koostatakse aastateks 2011–2020. Kulude jaotust aastate lõikes ei ole võimalik määrata, kuna ülesanded ja strateegilistest eesmärkidest tulenevad meetmed täpsustatakse arengukava koostamise käigus. Arengukava viiakse ellu rakendusplaani alusel, mis koostatakse esialgu aastateks 2011–2013 ja seejärel aastateks 2014–2016 ning 2017–2020. Arengukava rakendusplaani meetmed ja tegevused lisatakse Keskkonnategevuskava aastateks 2007–2013 punkti 1.4, mis kajastab metsanduse valdkonda. Rakendusplaani koos Keskkonnategevuskava muudatustega kinnitab Vabariigi Valitsus. Metsanduse arengukava täitmise, arengukavas ja rakendusplaanis esitatud eesmärkide saavutamise ning meetmete tulemuslikkuse kohta antakse aru Vabariigi Valitsusele kord aastas Keskkonnategevuskava aastateks 2007–2013 ülevaatega.

7. Seos teiste valdkondadega

Metsanduse arengukava on seotud Eesti Metsapoliitika, Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030 ning selle rakendusplaani Keskkonnategevuskavaga 2007–2013. Samuti koostatava Looduskaitse arengukavaga aastani 2020. Eesti Metsapoliitikast tulenevalt on metsanduse arengul kaks lahutamatu ja teineteisest tulenevat üldeesmärki:

- 1) säästlik (ühtlane, pidev ja mitmekülgne) metsandus, mille all mõeldakse metsade ja metsamaade hooldamist ja kasutamist sellisel viisil ja sellises tempos, mis tagab nende bioloogilise mitmekesisuse, tootlikkuse, uuenemisvõime, elujõulisuse ja potentsiaali praegu ning võimaldab ka tulevikus teisi ökosüsteeme kahjustamata täita ökoloogilisi, majanduslikke ning sotsiaalseid funktsioone kohalikul, riiklikul ja globaalsel tasandil;
- 2) metsade efektiivne majandamine, mille all mõeldakse kõigi metsaga seotud hüvede ökonoomset tootmist ja kasutamist nii lühi- kui ka pikaajalises perspektiivis.

Metsade mitmekülgse kasutamise kontseptsiooni toetab ka Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030. Keskkonnastrateegia alapunkt 5.1.4 „Mets“ eesmärk on metsakasutuses ökoloogiliste, sotsiaalsete, kultuuriliste ja majanduslike vajaduste tasakaalustatud rahuldamine väga pikas perspektiivis. Koostatav looduskaitse arengukava täiendab metsanduse arengukava rangelt kaitsvatate metsade valdkonnas.

Arengukavaga seotud olulisemad strateegilised dokumendid on veel:

- Keskkonnaministeeriumi arengukava aastateks 2009–2012, kus metsanduse arengukava täiendab Keskkonnaministeeriumi arengukava metsanduslike eesmärkide ja tegevuste osas;
- Biomassi ja bioenergia kasutamise edendamise arengukava aastateks 2007–2013, kus metsanduse arengukava aitab kaasa alapunktis 3.4 „Metsaressurs“ esitatud probleemide lahendamisele ja täiendab alapunktis 4. „Visioon, eesmärgid, meetmed, tegevused“ toodud eesmärgid ja tegevusi metsanduse valdkonnas;
- Eesti metsasektori uurimis- ja arendustegevuse strateegia, milles toodud metsasektori uurimis- ja arendustegevuse prioriteedid aastateks 2008–2013 on aluseks valdkonna edasiste prioriteetide kavandamisel;

- Jahinduse arengukavas aastateks 2008–2013, mida metsanduse arengukava kasutab lähtealusena jahindusstrateegiatega kavandamiseks aastani 2020;
- Metsa mitmekülgse kasutuse tegevuskava, milles toodud strateegiad on aluseks metsanduse arengukava metsa mitmekülgse kasutamise kontseptsioonile.

8. Keskkonnamõju strateegiline hindamine

Arengukava koostamisega paralleelselt toimub arengukava keskkonnamõju strateegiline hindamine (edaspidi KSH). Tulenevalt Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse paragrahvist 33, korraldatakse keskkonnamõju strateegilist hindamist metsanduse valdkonna strateegilise planeerimisdokumendi koostamise käigus enne strateegilise planeerimisdokumendi kehtestamist.

9. Arengukava koostamise ajaplaan

Tegevus	Tulemused	Tähtaeg
Arengukava koostamise ettepaneku esitamine Vabariigi Valitsusele (VV)	1) ettepanek on heaks kiidetud metsandusnõukogus 2) ettepanek on teiste asjaomaste ministriumitega kooskõlastatud; 3) ettepanek on Vabariigi Valitsuses heaks kiidetud	veebruar 2009
Arengukava koostamise komisjoni moodustamine, esimene kohtumine, lähteülesande ja uuringute kava tutvustamine	1) keskkonnaministri käskkirjaga on komisjon moodustatud; 2) esimene koosolek on toimunud 3) KSH on algatatud	märts 2009
Keskkonnaministeerium moodustab 3 töögruppi arengukava koostamiseks	1) 3 töögruppi on moodustatud	märts 2009
KSH protsess	1) KSH algatamine on avalikustatud; 2) KSH programm on heaks kiidetud 3) KSH on teostatud 4) KSH aruanne on avalikustatud ja heaks kiidetud	aprill 2009 – aprill 2010
Arengukava koostamise komisjoni koosolek	1) ülevaade on antud valminud taustauuringutest 2) 3 töögrupi tulemused on esitatud 3) MAK 2020 ja rakendusplaani eelnõu on heaks kiidetud	mai 2009 – aprill 2010
Arengukava eelnõu kooskõlastamine teiste asjaomaste ministriumidega	1) arengukava ja rakendusplaani ning vastavad Keskkonnategevuskava muudatused on kooskõlastatud; 2) eelnõu avalik väljapanek ja avalik	juuni 2010

Tegevus	Tulemused	Tähtaeg
	arutelu on toimunud	
Arengukava eelnõu esitamine Vabariigi Valitsusele	1) arengukava ja rakendusplaan on Vabariigi Valitsuses heaks kiidetud	september 2010

Seletuskiri Vabariigi Valitsuse korralduse „Eesti metsanduse arengukava aastani 2020” koostamine” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Arengukava koostamise ja komisjoni moodustamise korralduse eelnõu on välja töötatud Vabariigi Valitsuse 13. detsembri 2005. a määruse nr 302 «Strateegiliste arengukavade liigid ja nende koostamise, täiendamise, elluviimise, hindamise ja aruandluse kord» (RTI 2005, 67, 522) alusel.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Keskkonnaministeeriumi metsaosakonna juhataja Marku Lamp (tel: 6262920; e-post: marku.lamp@envir.ee).

Vabariigi Valitsuse korralduse "Metsanduse arengukava aastani 2020" (edaspidi *Metsanduse arengukava*) koostamise ettepaneku eelnõus määratakse arengukava koostamise eest vastutav ministeerium, arengukava väljatöötamises osalevad teised ministeeriumid ja arengukava valmimise tähtaeg. Sama eelnõuga volitatakse Keskkonnaministeeriumi moodustama arengukava koostamise nõustamiseks asjaomaste ministeeriumide ning Riigikantselei esindajatest koosnev komisjon (edaspidi nimetatud *komisjon*).

Metsanduse arengukava ja selle rakendusplaani koostamise eest vastutab Keskkonnaministeerium, kes on metsaseadusest tulenevalt metsaressursi kasutuse reguleerija ja kontrollija ning omab selle kaudu võimalust suunata metsaressursi, kui kaaluka metsanduse arengu mõjutaja, kasutamist. Sektoriülese majandusvaldkonnana ei ole metsanduse arengut siiski võimalik suunata vaid metsaseadusega. Seetõttu kaasatakse Metsanduse arengukava väljatöötamise:

- Rahandusministeerium, kelle kujundatavat maksupoliitika valdkonda peetakse oluliseks metsanduslike otsuste ning investeeringute ja raiemahtude mõjutajaks,
- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, kelle valitsemisalasse kuulub muu hulgas ettevõtluse arendamine, energia- ja transpordipoliitika kavandamine, samuti tehnoloogiaalane arendustegevus ja innovatsioon,
- Põllumajandusministeerium kui maaelu arengu ja sellega seotud toetusmeetmete kavandaja ning
- Haridus- ja Teadusministeerium metsandusliku kõrg- ja kutsehariduse valdkonna suunaja.

Vajadusel kaasatakse arengukava koostamise ka teised ministeeriumid.

2. Arengukava koostamise ja komisjoni moodustamise vajalikkuse põhjendus

Vajadus metsanduse arengukava koostamiseks tuleneb metsaseadusest ja säästva arengu seadusest. Riigikogus 13.11.2002 kinnitatud kehtiv metsanduse arengukava on koostatud aastateks 2001–2010. Metsaseaduse paragrahv 7 kohaselt koostatakse metsanduse suunamiseks iga kümne aasta jaoks metsanduse arengukava. Arengukavas määratakse metsanduse arengu eesmärgid ning kirjeldatakse nende saavutamiseks vajalikke meetmeid ja vahendeid.

Metsanduse arengukava on oma olemuselt riiklik metsandusprogramm. Euroopa Komisjon peab Euroopa Liidu metsanduse tegevuskava (2006) aluseks järgmisi põhimõtteid:

- riiklikud metsaprogrammid on sobivaks raamistikuks metsadega seotud rahvusvaheliste kohustuste täitmiseks;
- metsapoliitika kujundamisel tuleb üha enam arvesse võtta ülemaailmseid ja mitut valdkonda hõlmavaid küsimusi ning selleks on vaja suuremat ühtsust ja paremat kooskõlastamist;
- vajadus parandada ELi metsandussektori konkurentsivõimet ja soodustada ELi metsade head majandamist;
- subsidiiaarsuse põhimõte.

Euroopa Liidu metsanduse tegevuskava on kantud arusaamast, et metsi kasutatakse ühiskonna jaoks. Koostava metsanduse arengukava eesmärgid on kooskõlas EL metsanduse tegevuskava nelja peamise eesmärgiga:

- pikaajalise konkurentsivõime tagamine;
- keskkonna parandamine ja kaitse;
- elukvaliteedi parandamine;
- kooskõlastamise ja teabevahetuse soodustamine.

Metsamajandus ja puidu töötlemine on multidistsiplinaarsed tegevused, milliste edendamiseks vajalike meetmete kavandamine ja rakendamine eeldab eri ministeeriumite ja asutuste pädevust ning koostööd. Mitmed edendamismeetmed eeldavad põhjalikke analüüse ja kokkuleppeid, mistõttu on põhjendatud ka komisjoni erinevate ministeeriumide esindajate kaasamine.

Meetmed nagu metsandusega seotud maksuküsimused, samuti olemasolevad ja kavandatavad valdkondlikud investeeringutoetused, on erinevate institutsioonide haldusalas. Arengukava koostamisel tuleb erinevate meetmete eesmärgi ja mõju vaadelda koos, et hinnata olemasolevate asjakohasust ja täiendavate meetmete vajalikkust. Keskkonnaminister moodustab arengukava koostamiseks oma käskkirjaga nõuandva komisjoni, kelle ülesanneteks on soovitada arengukava eesmärkide saavutamiseks sobivaid meetmeid, nõustada arengukava ja selle rakenduskava koostamist. Rakendusplaan koostatakse kolmeks aastaks 2011-2013.

Arengukava teemavaldkondade käsitlemiseks moodustatakse 3 töögruppi: „Metsanduse majanduslik elujõulisus“, „Metsade loodusliku mitmekesisuse tagamine“ ning „Inimene ja mets – teadmised ja teadlikkus“. Töögruppidesse kaasatakse eksperte haldusalast, ülikoolidest ja erinevatest huvigruppides. Töögruppide tööd koordineerib Keskkonnaministeeriumi (KKM) metsaosakond. Töögruppide ülesanne on analüüsida metsanduse arendamise perspektiive ja

minimeerida võimalikke konfliktsituatsioone huvigruppide vahel ning koostada lähemate aastate rakendusplaani arengukava rakendamiseks.

Metsanduse arengukava koostamise protsess on avalik. Info 3 töögrupi ja nõuandva komisjoni töö tulemustest esitatakse Keskkonnaministeeriumi kodulehel.

Tulenevalt säästva arengu seadusest kuulub metsanduse arengukava olulise tähtsusega riigielu küsimusena kinnitamisele Riigikogus.

2. Eelnõu eesmärk ja mõju

Arengukava põhieesmärk on **metsade tootlikkus ja elujõulisus ning mitmekesine ja tõhus kasutamine**. Sellest tulenevalt mõjutab arengukava nii loodus- kui majanduskeskkonda positiivselt – peamiselt ressursikasutuse teadmispõhise suunamise ja sektori majandusliku konkurentsivõime säilitamise, samuti eelnõus nimetatud lahendamist vajavate probleemide lahendamise kaudu.

Metsandus on olulisemaid negatiivse väliskaubandusbilansi tasakaalustajaid. Viimastel aastatel on vähenenud nii Eesti raiemaht kui ka ümarpuidu import Venemaalt. Eesti metsatööstuse ja metsamajanduse konkurentsivõime säilitamiseks tuleb analüüsida tegevusraamistikku tervikuna ja kavandada meetmed nii raiemahu suurendamiseks lühikeses perspektiivis ja stabiliseerimiseks pikemas perspektiivis, kui lisandväärtuse maksimeerimiseks puidutööstussektoris. Oluline on metsade loodusväärtuste kaitse efektiivne korraldamine.

Arengukava eelnõule tehakse keskkonnamõjude hinnang vastavalt sätestatud korrale. Metsanduse arengukava ülesanne on minimeerida metsanduse arenguga seotud negatiivseid keskkonnamõjusid, soodustada arendustegevust ja innovatsiooniprotsessi metsamajanduses ja -tööstuses.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Korralduse eelnõu ja arengukava koostamise ettepanek ei ole vastuolus Euroopa Liidu õigusaktidega.

Euroopa Liidu õigus metsandust eraldi ei reguleeri.

4. Eelnõu rakendamiseks vajalikud eeldatavad kulutused

Metsanduse arengukava koostatakse aastateks 2011–2020. Kulude jaotust aastate lõikes ei ole võimalik määrata, kuna ülesanded ja strateegilistest eesmärkidest tulenevad meetmed täpsustatakse arengukava koostamise käigus. Arengukava viiakse ellu rakendusplaani alusel, mis koostatakse esialgu aastateks 2011–2013, mis ühtib Euroopa Liidu eelarve planeerimise perioodiga, seejärel aastateks 2014–2016 ning 2017–2020.

5. Eelnõu kooskõlastamine

Korralduse eelnõu ja arengukava koostamise ettepanek esitati kooskõlastamiseks Riigikantseleile ja Rahandusministeeriumile ning teadmiseks Põllumajandusministeeriumile, Haridus- ja Teadusministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, kaasates neid arengukava väljatöötamise protsessi.

Jaanus Tammkivi
Minister

26. 12. 2007